

LA BIBLIOTECA I L'ARXIU DE PAU RODON I AMIGÓ

ANTONI BARGALLÓ, MONTSERRAT BARGALLÓ
I MONTSERRAT CARRERAS

View metadata, citation and similar papers at core.ac.uk

brought to you by CORE

provided by Revistes Catalanes amb Accés Obert

dació de la revista *Cataluña Textil*. Per aquest motiu el Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa ha organitzat en col·laboració amb el Museu de Badalona una exposició temporal, sobre la figura i l'obra de Pau Rodon que porta per títol *Pau Rodon, un modernista d'avantguarda*¹

Pau Rodon i Amigó, el personatge

Pau Rodon i Amigó va néixer, a Badalona, el 8 d'abril de 1870 i morí a la mateixa ciutat el 15 de maig de 1950. Tècnic tèxtil, professor, editor, bibliòfil apassionat i autor d'un gran nombre de publicacions, sobre aquesta matèria, fou també un extraordinari pedagog i difusor dels seus coneixements professionals. Pau Rodon és una figura clau en la història del progrés de la indústria tèxtil i la seva difusió.

Estudià a l'Escola Provincial d'Arts i Oficis de Barcelona, on es diplomà en l'especialitat de tèxtil, l'any 1886. La primera feina com a dibuixant fou a la sederia Reig, Batlló i Cia., gràcies al seu mestre F. Xavier Lluch. Després, treballà a les empreses Güell i Cia i a L. A. Sedó. Del període en què treballà a la Colònia Güell destaquen els estudis i assajos de panes.

jectòria professional de Pau Rodon. El primer, la fundació de la revista *Cataluña Textil* (1906-1936) que esdevingué la publicació més prestigiosa de l'època, editada mensualment en llengua castellana i en la qual col·laboraren un gran nombre d'especialistes d'arreu del món. Des de 1919, fou dirigida pel seu fill Camil Rodon i Font. I, en segon lloc, aquest any obrí l'Escola de Teixits des d'on impulsà la futura Escola Municipal d'Arts i Oficis de Badalona, que començà a funcionar l'any 1915, dirigida, en els seus inicis, per Pompeu Fabra i, més tard, pel mateix Pau Rodon, fins que la dictadura de Primo de Rivera l'obligà a dimitir.

Al llarg de la seva vida professional, portà una intensa activitat divulgadora mitjançant conferències i amb una abundant producció de llibres i articles, alguns traduïts a diversos idiomes (francès, italià, anglès, alemany i flamenc). Vinculat a *Cataluña Textil*, edità altres publicacions periòdiques com *La Industria del Género de Punto* (1923-1936) - dirigida per Camil Rodon i Font - i *Telas y Trajes* (1931-1932) - dirigida per la seva filla Àngela Rodon i Font. També com a editor publicà, mitjançant l'empresa editora Cataluña Textil, un nombre important d'obres d'autors nacionals i estrangers. En el camp de la recerca, contribuï al perfeccionament i progrés de la indústria tèxtil, gràcies a la invenció de nombroses patents.

La biblioteca de Pau Rodon en el local de l'Escola de Teixits del carrer del Museu. Museu de Badalona. Arxiu d'Imatges. Fons Pau Rodon

Pau Rodon comptà amb el suport i la col·laboració de dos dels seus fills: Camil (1893-1971) i Àngela Rodon i Font (1901-1988). Camil exercí de professor i fou un gran especialista en teixits antics. Una bona part de la seva obra escrita està dedicada a la història de l'art tèxtil. Des de 1919, dirigí *Cataluña Textil*. Àngela fou la primera dona de l'Estat espanyol que finalitzà els estudis de teoria tèxtil i també es dedicà a l'ensenyament.

Pau Rodon morí l'any 1950 a la ciutat que el veié néixer i en plena activitat professional. De ben segur i, conegut com era, l'esdeveniment degué commoure Badalona, sobretot, perquè - malgrat ser un home de 80 anys - Pau Rodon bullia en projectes i en iniciatives, i la seva presència i col·laboració en publicacions, conferències, tertúlies i un llarg etcètera d'activitats, semblava indefinida.

Els seus fills Camil i Àngela, seguiren els seus passos i el sobrevisqueren expressant, de formes ben diverses, el desig de conservar la física de l'obra del seu pare i la potenciació del seu estudi.

La Biblioteca

La biblioteca tèxtil reunida per Pau Rodon i a la qual contribuí el seu fill Camil, aplegà uns 6.000 volums entre llibres, publicacions periòdiques, fulletons i separates. La col·lecció, dedicada a tots els aspectes de la indústria tèxtil (tècnic, científic, històric i artístic) recull obres escrites en 14 idiomes: francès, anglès, alemany, castellà, italià i - en menor quantitat - català, txec, japonès, portuguès, holandès, flamenc, rus, polonès i suec. Les publicacions s'adquiriren en llibreries de

vell i subhastes, a Barcelona o Sevilla, i durant algun viatge per ciutats europees com Lió, Nàpols, Milà, Estrasburg, Copenhaguen, Estocolm, Munic i Budapest, entre altres. També s'incrementà per donacions de particulars i editorials. Alguns exemplars eren obres exhaurides i llibres antics dels segles XVI i XVII, considerats únics.

L'objectiu que motivà la creació de la biblioteca fou, fonamentalment, professional. Aquesta idea l'hem pogut contrastar en un escrit inèdit de Camil Rodon² datat el 1963, en el qual podem llegir:

"... en nosaltres la troballa era doblement emocional, ja que no era la passió de col·leccionista per instint o per impuls d'un sentiment de bellesa, el que ens portava a reunir objectes varis relatius a la textileria, sinó, primordialment, l'afany d'augmentar, continuament, el material que significava cabdal de coneixements per intensificar, des de punts de vista tècnics, científics i artístics, una cultura que assegurava, en allò que fos possible, l'eficàcia d'una actuació que efectuàvem a través de l'aula, de la premsa i del llibre, i això era, en tot cas, el que ens convertia en col·leccionistes."

A principis del S. XX, apareixen alguns articles a diverses publicacions que fan referència a la biblioteca dels Rodon i parlem dels Rodon en plural, perquè en la compilació d'exemplars, també hi contribuí el fill del mestre, Camil. El 1935, el llibreter i bibliòfil, Antoni Palau Dulcet publicà, a Barcelona, *Memorias de un librero catalán*³ i, en aquesta obra, es refereix al mestre Pau Rodon amb les paraules següents:

"... a fuerza de colarse por tiendas y puestos de libros, ha logrado formar una biblioteca de obras impresas y manus-

critos del arte textil, tal vez una de las primeras del mundo en cantidad y calidad."

El 1936, la Biblioteca Pau Rodon estava considerada com la més important de la seva especialitat.

No cal dir que, per la quantitat de volums, la procedència tan diversa, la singularitat i l'antiguitat d'algunes peces, la diversitat de llengües i d'autors... i, sobretot, pel seu caràcter especialitzat, la Biblioteca causava admiració, ja en vida de Pau Rodon, i fou considerada, juntament amb la Biblioteca de Terrassa, la més important de l'Estat espanyol.

Actualment, afegim a la biblioteca un valor que no tingueren en compte els periodistes que entrevistaren Pau Rodon i és el conjunt de publicacions de Pau, Camil i Àngela Rodon. Justament en aquell moment, resultava pràcticament impossible fer una apreciació d'aquest tipus, ja que als Rodon encara els restava molt per investigar, escriure i publicar. Avui, les seves obres estan incorporades a la col·lecció i resulten d'un gran interès per a la investigació tèxtil.

El 1963, molts anys després de la mort de Pau Rodon, el seu fill Camil, a l'edat de 70 anys, expressà en un escrit - fins avui inèdit - el desig que la Biblioteca Rodon es conservés en una institució pública, de caire docent, com també ho havia reivindicat, en una publicació periòdica, el 1954, el doctor en Filosofia i Lletres, Francesc Torruella Niubó. L'objectiu no era altre que el de contribuir a l'enriquiment dels coneixements tèxtils posant a l'abast dels estudiosos l'extraordinària col·lecció.

Les publicacions conservades són molt nombroses, però amb

motiu del centenari de Catalunya Textil volem fer una especial menció a algunes de les publicacions periòdiques que aparegueren arreu del món, entre finals del S. XIX i el primer quart del S. XX. Indiscutiblement, no podem obviar les publicacions que fundà, dirigí i edità, el propi Pau Rodon.

Així l'any 1933, en una entrevista a Ventura Parramon, Rodon manifestà que:

"... les sagetes de l'enveja no han pogut evitar que l'Escola de Teixits de Badalona fos considerada, en el seu temps, com la primera en la seva classe; el que la meua *Cataluña Textil* hagi arribat a ésser la revista tècnica més formidable del nostre país, i el que la meua biblioteca especialitzada sigui avui, per no tirar llarg, una de les primeres del món"⁴

És el propi mestre qui ens reconeix quins són els fruits més preuats de la seva tasca professional. I, coincidim amb ell observant que, efectivament, res no ha pogut impedir que una part de l'obra de Rodon es conservi en la memòria de molta gent de Badalona (l'escola), i una altra part, no menys important, en el museu d'aquesta ciutat (la biblioteca i l'arxiu)

Com ja hem dit anteriorment, aquest any, fa justament un segle de l'edició del primer número de la revista *Cataluña Textil*, publicació que fou, en el seu temps, la guia dels professionals del sector, però, no només això. Si parem esment en el nom *Cataluña Textil* es pot pensar que es tracta d'una publicació centrada en l'àmbit català i dedicada únicament i exclusivament, al tèxtil. Res més lluny de les intencions del mestre que, per tal de donar projecció internacional als continguts de la revista, decidí editar *Cataluña Textil* en castellà i buscà la col·laboració de nombrosos corresponents esta-

blerts a llocs tan llunyans de la nostra geografia com Bombai, Sao Paulo o Sant Petersburg.

D'altra banda, per tal d'ampliar el seu camp d'acció a altres disciplines, Pau Rodon desenvolupà, al voltant de la publicació, moltes més activitats de les que es podrien considerar com a pròpies del tèxtil. D'aquesta manera veiem la incidència que té en àmbits com la lexicografia. Aquest camp el fomentà convocant concursos com el que culminà en l'edició del *Vocabulari català de les indústries tèxtils i llurs derivades*. L'obra fou iniciada per mossèn Alcover i duta a terme pel Centre Popular Catalanista de Sant Andreu de Palomar, i l'edità, a Barcelona, el *Butlletí de Dialectologia Catalana* de l'IEC, l'any 1917.

Estudiats els més de 450 números de la *Cataluña Textil* podem trobar dades tan interessants i diverses com: anuncis d'adhesió i de suport a Solidaritat Catalana, biografies, conferències, cartes obertes que oferien debat sobre certs temes, cròniques de congressos, visites culturals, viatges d'alumnes becats a l'estranger, concursos, informes de les diverses corresponсалies, articles d'eminències nacionals i estrangeres, homenatges, venda de llibres, tendències de moda i un llarg etcètera de temàtiques.

Una curiositat de la revista és que també disposava, al final de cada número, d'una secció anomenada "Notas sueltas", en la qual ens podem assabentar de les xafarderies socials de l'època com, per exemple: la inauguració de la Universitat Industrial per part del Rei d'Espanya o bé la visita d'un industrial de Sabadell al Papa de Roma a qui, per cert, li regalà un retrat fet pel gran dibuixant de teixits Narcís Giralt. En aques-

Escola de Teixits de Badalona al carrer del Museu. Museu de Badalona Arxiu d'Imatges. Fons Pau Rodon

QUADRE DE DESCRIPCIÓ DEL FONS

1. Docència

- 1.1. Cursos i assignatures
 - 1.1.1. Pau Rodon i Amigó, 1927-1936
 - 1.1.2. Camil Rodon, 1950-1960
- 1.2. Treballs d'alumnes
 - 1.2.1. Exercicis amb mostres d'anàlisi dels alumnes de Pau Rodon Amigó i Camil Rodon i Font, [191?]-1960
 - 1.2.2. Exercicis d'anàlisi dels alumnes de Pau Rodon i Amigó, Camil i Àngela Rodon i Font, [1934-1976]
 - 1.2.3. Exercicis pràctics de ligotècnia textural por N.N., [195?]
 - 1.2.4. Escola de Teixits de Badalona i Escola Municipal d'Arts i Oficis de Badalona, 1915-1924
- 1.3. Certificats per a alumnes, [1957]
- 1.4. Conferències de Pau Rodon i Amigó, 1907-1937

2. Publicacions

- 2.1. Originals de Pau Rodon i Amigó, 1897-1950
- 2.2. Originals de Camil Rodon i Font, 1920-1963
- 2.3. Catàlegs i documentació referents a les edicions i distribucions de les obres de Pau Rodon i Amigó i Camil Rodon i Font, 1916-1967

3. Indústria

- 3.1. Encàrrecs de fabricants a Pau Rodon i Amigó, [191?]
- 3.2. Encàrrecs de fabricants a Camil Rodon i Font, [195?]
- 3.3. Encàrrecs de fabricants a Àngela Rodon i Font, [193?-1974]
- 3.4. Patents,
 - 3.4.1. Patents de Pau Rodon i altres autors, segle XIX-XX

- 3.4.2. Documentació relacionada amb patents, 1899-1945

- 3.5. Constitució de l'empresa Güell Rodon Societat en Comandita, 1904
- 4.4. Col·laboracions de Pau Rodon amb institucions, 1908-1937

5. Documentació personal

- 5.1. Pau Rodon i Amigó, 1870-1947
- 5.2. Àngela Rodon i Font, 1916-1920
- 5.3. Antònia Rodon i Font, 1907-1923

6. Documentació familiar

- 6.1. Martí Amigó i Banús, 1836-1871
- 6.2. Família Amigó, 1839-1936
- 6.3. Documents de Casimir Font Escolà i Antònia Barriga Belluga, 1848-1930

7. Correspondència personal i professional

- 7.1. Pau Rodon i Amigó, 1878-1950
- 7.2. Camil Rodon i Font, 1930-1957
- 7.3. Àngela Rodon i Font, 1960-1964

8. Col·leccions factícies

- 8.1. Dibuixos
 - 8.1.1. Dibuixos de Pau Rodon i Amigó, 1894-1936
 - 8.1.2. Dibuixos de diversos autors, 1904-1958
- 8.2. Recull de premsa, 1868-1980
- 8.3. Catàlegs i propaganda, [191?]-1965
- 8.4. Homenatges a diverses persones, 1897-1937
- 8.5. Miscel·lània, 1869-1943
- 8.6. Catàleg de la Biblioteca i Hemeroteca, [196?]
- 8.7. Retrats i caricatures

9. Fotografies

ta mateixa secció, també podem trobar notícies que afectaven la vida política com: una carta datada el 1909 de la Mútua de Fabricants de Teixits dirigida al president del Consell de Ministres d'Espanya amb motiu de "los luctuosos y sangrientos sucesos desarrollados en Barcelona y otras ciudades catalanas". O bé queixes, sobre els problemes econòmics que causà la sobreproducció de les fàbriques a conseqüència de la pèrdua de les colònies d'ultramar.

La *Cataluña Textil* es publicà ininterrompudament al llarg de tres dècades, fins que l'any 1937, a causa de la guerra civil, deixà d'editar-se.

En Rodon, esdevingué innovador amb el format d'aquesta publicació. L'èxit del mestre radica en què no aïlla la tècnica de la resta d'activitats humanes i considera que la societat, l'economia, la política, la ciència, la lingüística... en definitiva, totes les disciplines estan interrelacionades i es complementen. És per aquest motiu que *Cataluña Tèxtil* causà i, encara causa un gran interès, fins al punt de ser un model copiat aleshores i avui. És una crònica immillorable.

Conscient del valor d'aquest patrimoni, en Pau Rodon redactà el seu testament l'any 1930, i llegà la propietat de *Cataluña Textil*, les publicacions tècniques, la biblioteca tècnica i la col·lecció de teixits, al seu fill Camil.

A la biblioteca es conserven - com ja hem mencionat - publicacions periòdiques de diferents parts del món i, en algunes, hi trobem la participació de Pau i Camil Rodon. A banda d'aquestes col·laboracions, els Rodon col·leccionaven i enquadraven, de forma meticulosa, aquestes joies documentals,

de manera que avui les poden consultar còmodament.

Les revistes tècniques van tenir la seva màxima esplendor durant el segle passat, i, a través d'elles, podem resseguir el desenvolupament de la indústria tèxtil mundial i altres sectors que hi estan relacionats com, per exemple, la moda durant llargs períodes de temps i en diversos països. Així doncs, trobem exemplars curiosos com ara la revista russa *Revue Universelle des soies et des soies artificielles*, que era una publicació mensual dels anys vint del segle passat. Hi ha molts números solts del *Silk Journal and Rayon World. Devoted exclusively to the Silk and Rayon industries*. de Londres. Si ens interessa el que passava a París en el sector dels tints i acabats tèxtils, podem consultar *TIBA. Revue Générale de Teinture, Impression, Blanchiment, Aprêt et de Chimie textile et tinctoriale*. i amb l'atractiu afegit que, en alguns números, trobem la col·laboració de Camil Rodon. També, de París, trobem *L'Industrie Textile*, una revista bastant antiga, ja que el primer número compilat pels Rodon data de l'any 1840.

Els especialistes en gènere de punt poden consultar *La Maglieria*, que es publicava a Milà i també - com *TIBA* - comptà amb la col·laboració de Camil Rodon.

Aquells que investiguen el centre d'Europa, poden fullejar exemplars del *Leipziger Monatschrift für textil Industrie*, evidentment, editats a Leipzig.

Finalment, qui tingui un interès especial en la indústria americana trobarà informació en els exemplars de les publicacions: *Canadian Textile Journal*, editada a Garvendale i la revista *The Melliand*, de Nova York.

La biblioteca fou catalogada per primera vegada, probablement, als anys seixanta. I, quan passà al museu, la col·lecció estava desorganitzada i només es conservaven la meitat dels exemplars, poc més de 3000. Avui, pràcticament catalogada per a la consulta, es disposa d'un catàleg alfabètic d'autors i per a les publicacions periòdiques, d'un catàleg de títols.

L'arxiu

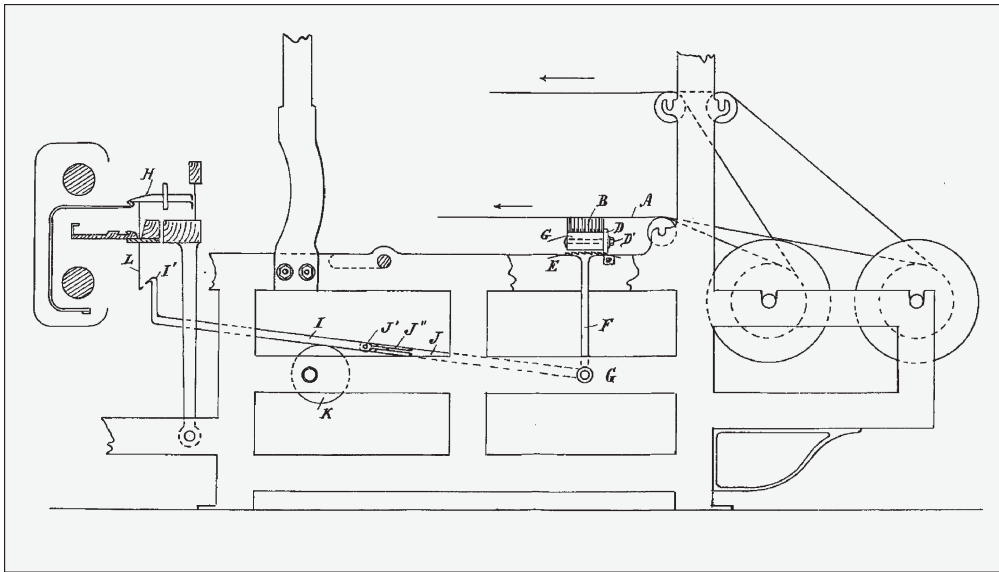
El fons està integrat per 31 caixes i ocupa 3,50 m. Lineals. Els documents estan datats entre 1870 i 1976. Un inventari-catàleg és l'instrument de descripció que permet conèixer el contingut del fons i, alhora, indica la ubicació de la documentació per a la consulta. Està dividit en nou seccions (Vegeu Quadre de descripció del fons) que corresponen a les activitats educatives i de difusió desenvolupades per Pau Rodon i els seus fills, Camil i Àngela. Altres apartats reflecteixen l'activitat portada a terme pels Rodon com els textos originals per a publicacions o bé les anàlisis de teixits i les patents agrupades amb el títol *Indústria*. També, la documentació de caire personal i familiar ha quedat reflectida en el quadre. I, per últim, una secció molt diversa que anomenen *Col·lecció factícia* i que agrupa: dibuixos dissenyats per Pau Rodon i altres autors, un recull de premsa, documentació sobre homenatges, retrats i caricatures del mestre.

De la documentació conservada a l'arxiu destacarem les patents. Un cop catalogades pensem que és impossible parlar o fer història de la tècnica i/o tecnologia de la indústria tèxtil catalana en el període que va de finals del segle XIX al primer quart del segle XX, sense consultar una part important, i possiblement única, de l'arxiu de Pau Rodon i Amigó.

Si estudiem a fons aquesta important documentació descobrim, sense gaires dubtes, la visió provinciana que sovint s'ha donat al desenvolupament industrial de Catalunya, abans, durant i després del Modernisme. És a dir, aquella visió de que els industrials catalans tot ho copiaven de l'estranger, sobretot de França. Analitzant els documents aplegats per Rodon, no solament es desmunta el tòpic, sinó que es demostra el contrari: en molts teixits, processos de fabricació, màquines, sistemes de treball i reivindicacions laborals, els nostres avantpassats van ser pioners, mentre que francesos i altres estrangers, amb el mínim pudor, varen copiar i posteriorment nacionalitzar.

Trobem, en primer lloc, les patents d'invenció a nom de Ferran Alsina i Parellada⁵, soci d'Eusebi Güell i Bacigalupí⁶. La major part d'aquestes patents fan referència a totes les varietats de panes i velluts, juntament amb les tècniques de fabricació i les màquines més adients per a realitzar la producció. Algunes d'elles encara avui dia vigents.

D'en Ferran Alsina i Parellada, l'arxiu Rodon conserva un dels primers manifestos sobre el treball infantil⁷, en que Alsina denunciava la pràctica i donava solucions al problema. S'ha trobat mai algun escrit sobre el tema, una senzilla referència a l'important document? Segurament, la resposta és no. El fet demostra que una part de la patronal de l'època, potser la més important en quant a fortuna i títols, no tan sols s'oposava a l'abusiva utilització de la mà d'obra infantil sinó que, a més, denunciava el problema i donava solucions abastables a la resta dels industrials amb l'objectiu d'eradicar totalment l'explotació infantil.

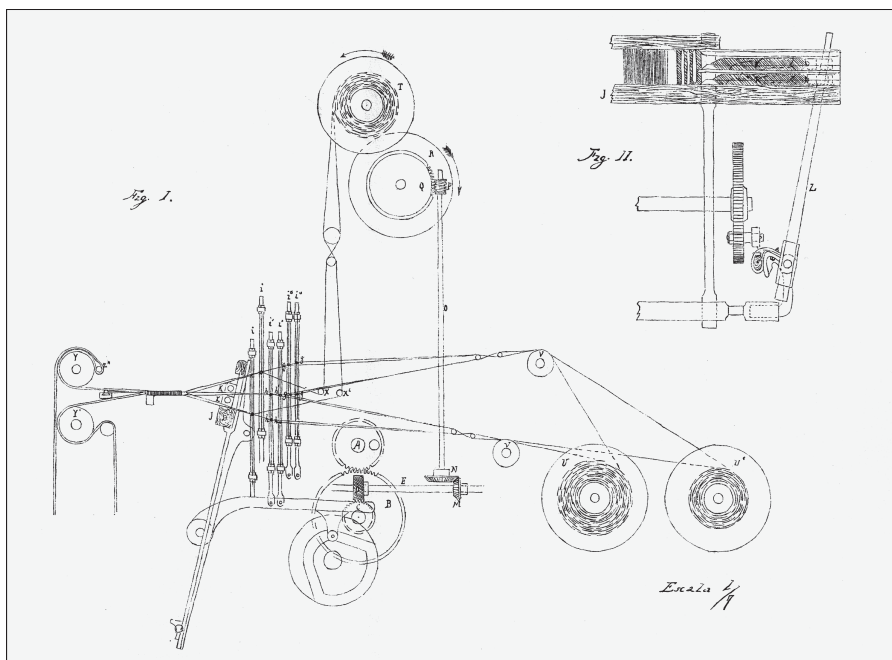
Plànol de la patent d'invenió de Ferran Alsina Parellada que va modificar el dispositiu de parada dels telers pels paraordits elèctrics, 1896.

En el camp de la maquinària es poden trobar veritables joies com la patent d'un paraordits elèctric demanada el 1.896. Cal tenir en compte dues dades, a l'època la majoria de les llars no disposaven d'enllumenat elèctric i les escoles industrials ni tan sols contemplaven l'estudi de l'aplicació de l'electricitat a la indústria⁸. Com passà sovint, l'invent fou explotat degudament a l'estranger.

També de les patents destaquen les que Pau Rodón va desenvolupar per encàrrec de diversos industrials. Es poden recuperar noms importants de la indústria tèxtil, personatges avui

desconeguts i empreses dissortadament perdudes, però cal tenir en compte que alguns dels invents patentats encara, en l'actualitat, poden ser utilitzats si són degudament interpretats i disposats.

A l'arxiu també es conserven els plets mantinguts entre Pau Rodon i alguns personatges estrangers, quan aquests s'apropriaren indegudament de les seves patents i fins i tot de les d'altres catalans. D'aquests plets en destaquem un, per la picaresca del cas i per la importància que va assolir l'invent cinquanta anys després. L'any 1909 el català Ramon Turné

Plànol de la patent de Ferran Alsina Parellada de l'invent per teixir panes llises, llistades amb mostres o dibuixos fets sobre teler, 1881.

i Carbonell va inventar un giny de picar cartons per les màquines de Jacquard. La màquina era elèctrico-mecànica. Tenint en compte el cost elevat de transformar un dibuix en cartonatge per aplicar a les màquines Jacquard, l'invent suposava un avenç semblant al del teler Barrau⁹ per teixir velluts a doble peça. Per tal de donar sortida a l'invenció, Rodon va posar en contacte Turné amb la *Société Anonyme des Mécaniques Verdol*, aprofitant l'amistat que l'unia amb el prestigiós tècnic francès Paul Lamoitier, que fou la

persona de contacte amb l'empresa constructora de maquinària tèxtil. Però lluny d'arribar a un acord per a la construcció i distribució de la innovació, el primer pas dels francesos va ser buscar-li la paternitat gal·la. La lluita entre Rodon, Turné i Lamoitier per un costat, contra Verdol i el fals inventor francès, per altre, fou ferotge i es realitzà a través de cartes i articles d'opinió a la publicació periòdica *Cataluña Textil*. Si fem un seguiment de la batalla dialèctica a la *Cataluña Textil*, s'arriba a la conclusió de

que acabà en taules, perquè la batussa començà i va concloure de forma sobtada. Malgrat tot, els francesos segurament guardaren una còpia dels plànols i la màquina finalment es construí sota el nom de "DACTYLISEUSE" per l'esmentada empresa francesa cap als anys 1.960, quan ja eren morts els quatre contendents. Es pot dir que la màquina no era igual, evidentment que no!, però els principis eren els mateixos.

A través de la documentació de l'arxiu es fa inqüestionable la preocupació que tenia Rodon per l'estètica i la bellesa formal, pel desenvolupament científic, pel rigor en la investigació i la difusió dels resultats, per la informació i la formació dels joves. En definitiva, estem parlant d'una obra eminentment constructiva i, per tant, de caire universal.

Justament la complexitat i la naturalesa del patrimoni conservat, ha impossibilitat el fer-nos ressò de tots i cadascun dels aspectes que componen aquest singular i riquíssim llegat. Per aquest motiu hem incidit en alguns aspectes que considerem particularment interessants tot i que les línies d'investigació que ofereix aquest impressionant patrimoni bibliogràfic i documental poden ser tan diverses com el material custodiat.

Finalitzats avui pràcticament els treballs de catalogació, després de molts anys de feina en la que han participat nombroses persones, el llegat Rodon ja es consultable i es troba a disposició dels investigadors i del públic en general.

Notes

1. L'any 2000, amb motiu de complir-se els 50 anys de la mort de Pau Rodon el Museu de Badalona va organitzar una exposició temporal per donar a conèixer el llegat.

2. Biblioteca i Arxiu Pau Rodon i Amigó. Camil Rodon i Amigo. A *Biblioteca textilaria Rodon y su colección textual y archivo documental de reproducciones gráficas*. Badalona: [Treball inèdit], 1963

3. Barcelona: Llibreria Catalònia, 1935

4. Parramon, Ventura. *Un entreviu al Mestre Rodon*. Barcelona: Tipografia Cosmos, 1933.

5. Ferran Alsina i Parellada (1861-1908). Tècnic tèxtil, inventor i economista. Estudià a Anglaterra i Alemanya. Perfeccionà el teler Barrau. Fabricant a Sant Andreu fins el 1883. Posteriorment director del Vapor Vell de Sants i cofundador i soci, amb Eusebi Güell de la colònia Güell de Santa Coloma de Cervelló. El 1887 fundà la Lliga de Catalunya.

6. Eusebi Güell i Bacigalupi (1846-1918). comte de Güell des de 1910. Estudià economia i ciències i continuà amb el negoci familiar. El 1891 traslladà la fàbrica de panes del Vapor Vell de Sants a la colònia Güell de Santa Coloma de Cervelló. Es casà amb Isabel López Bru, filla dels marquesos de Comillas, cosa que li permeté participar en les empreses financeres del grup López. Fou regidor de l'ajuntament de Barcelona el 1875 i diputat provincial el

1877. Membre del Centre Català i impulsor del Memorial de Greuges, s'associà a moltes entitats econòmiques i fou un dels fundadors de la Lliga Regionalista.

7. Explicava el Senyor Josep Maria Moles Rupelo, que durant el seu segon curs de carrera, s'implantà una assignatura que tractava de l'aplicació de l'electricitat amb finalitat industrial. Cal dir que el citat senyor fou el primer graduat per la recent creada Escola Industrial de Barcelona amb la titulació de Director d'Indústries Tèxtils, equivalent a una Enginyeria actual.

8. Alsina i Parella, Ferran. *Observacions sobre la reglamentació del treball dels noys en tallers i fàbricas*. Barcelona: La Renaixensa, 1892.

9. Jacint Barrau i Cortès (1810-1884). Fabricant i inventor tèxtil. El 1853 inventà un teler per a teixir vellut a doble peça, invent que va suposar un important avenç tècnic i econòmic, ja que s'obtenia un teixit de major qualitat i es duplicava la producció. El 1862 Barrau feu fallida i la patent passa a mans de la firma anglesa Lister & Co. Fou membre de l'Institut Industrial de Catalunya i soci fundador del Círculo Mercantil.